

Posudek na bakalářskou práci

MOZR, Tomáš: *Fenomén instituce baru jako součást životního stylu za „První republiky“*. Bakalářská práce, Ústav českých dějin Filosofické fakulty University Karlovy v Praze, 96 stran včetně příloh a přílohového CD, vedoucí práce doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph.D.

Téma, které si Tomáš Mozr zvolil za svoji bakalářskou práci, je poměrně neobvyklé a zajisté atraktivní. Téma lze považovat za interdisciplinární, neboť přesahuje nejen dějiny každodennosti, ale týká se i dějin gastronomie, dějin alkoholismu či v neposlední řadě kulturních dějin. Autor se taktéž snažil k tématu přistoupit interdisciplinárně, což lze jen pochválit. V některých ohledech však bohužel jeho snaha o popis fenoménu baru zůstala podle mého názoru trochu na půli cesty. Otázkou ovšem je, zda si autor nezvolil příliš velké sousto.

Práce je rozdělena do pěti kapitol a závěru. Úvodní kapitola je věnována vymezení pojmů, metodologickým otázkám a celkově úvodu do problematiky každodennosti tzv. první republiky. Právě metodologie se týká moje první připomínka. Tomáš Mozr (s. 7) uvádí, že jedním z možných přístupů k fenoménu baru je využití termínu francouzského historika Etienna Françoise „místa paměti“, tuto tezi ovšem blíže nerozpracovává. Vlastně není divu, neboť ani při vší fantazii nelze podle mého názoru označit prvorepublikové bary za místa paměti. Pokud lze něco z prvorepublikového gastronomického prostředí označit tímto termínem, jsou to zejména kavárny, které v této době představovaly určité krystalizační jádro společenského a politického dění (a po zániku republiky se staly i jedním z center rodícího se odbojového hnutí). Prvorepublikové kavárny se později staly ztělesněním určité nostalgie po „zlatých časech“ první republiky, a tak by je, při propracované argumentaci, bylo možné za místa paměti označit, což však podle mého názoru v případě barů nelze. Autor práce zde podle mého mínění poněkud podlehl módním historiografickým trendům, ačkoliv zde použití vymezení Etienna Françoise není na místě a autor se o jeho podrobnější rozpracování ani nepokusil. Co se týče popisu české společnosti po první světové válce – domnívám se, že zde chybí určité zasazení do celkového evropského kontextu. Z „velkých dějin“ víme, že uzavření míru nepřineslo střední Evropě klid, neboť následovala řada lokálních střetů, válek, povstání či krizí. Nicméně nelze přehlédnout, že evropská společnost se po útrapách „velké války“ chtěla také bavit, což přineslo určité „uvolnění mravů“, jež se promítlo do řady fenoménů, módou počínaje a rozvojem taneční hudby konče. Domnívám se, že rozšíření barů a barové kultury je právě součástí této širší společenské proměny. Co se týče vymezení pojmů, mám poněkud pochybnost o tom, zda lze bar nazývat institucí, jak to autor činí již v názvu své práce.

Druhou část bakalářské práce nazval Tomáš Mozr „První bary a reakce na barové prostředí“. Za přínosnou zde považuji zejména pasáž o prvorepublikové legislativě vůči barovému podnikání. Nicméně již v této kapitole narazíme na patrně největší slabinu práce, za kterou považuji poněkud omezenou pramennou základnu. Práce sice obsahuje 319 poznámek pod čarou, z nichž drtivou většinu představují odkazy na prameny, nicméně ty jsou především dvojího druhu. První z nich představují odkazy na publikaci Alexandra Mikšovice „Bar – Mixologie, historie, management“ (Praha 2009), druhý pak citace z časopisu pro provozovatele restauračních zařízení „Hostimil“. Přitom současný rozvoj moderních technologií nabízí v tomto ohledu další možnosti bádání. Mám zde na mysli především portál digitalizovaných periodik Kramerius, který po zadání hesla „american bar“ momentálně nabízí 692 záznamů, z nichž některé pocházejí již z konce 19. století a mohou být tudíž pro

analýzu nástupu fenoménu baru důležité. Stejně tak se domnívám, že autor mohl více využívat memoárové prameny, kterých máme pro období první republiky velké množství a které by jeho práci obohatily o autentická dobová svědectví. Pokud by se autor tomuto tématu věnoval i nadále, což bych uvítal, doporučil bych mu zaměřit se na vnímání barů v prvorepublikovém stranickém prostředí. Tomáš Mozr tuto problematiku zmiňuje pouze jedinkrát (s. 28), když hovoří o společném boji pražského primátora Baxy a komunistů proti barům. Domnívám se totiž, že jak v extrémním levicovém prostředí, tak i mezi krajní pravici se bary netěšily přílišné popularitě a bylo by zajímavé sledovat, zda se boj proti nim objevil kupříkladu i v programových dokumentech některých politických stran. Jen na okraj poznamenávám, že ve výmarském Německu byly bary a noční podniky používány nacionalistickými seskupeními jako odstrašující příklady „mravní zkaženosti“ a boj proti nim se stával součástí politického soupeření.

V třetí kapitole se Tomáš Mozr věnuje popisu prvorepublikového amerického baru, a to včetně služeb, které toto zařízení nabízelo. Je evidentní, že autor se v oblasti míšení nápojů, jež lze pokládat za charakteristický rys baru, velice dobře orientuje, nicméně se domnívám, že právě zde by bylo velkým obohacením použití dobových memoárů. K dalšímu bádání na tomto poli bych doporučoval položit si otázku, zda české bary měly nějaké vlastní specifikum a nebo zda představovaly věrné kopie svých amerických předobrazů. Domnívám se totiž, že určitá „národní specifika“ zde mohla existovat, již jen na základě skutečnosti, že původní bar ve Spojených státech amerických sloužil především rychlému občerstvení ve stoje, jak autor několikrát zmiňuje, což je české restaurační kultuře, založené především na sociálním kontaktu, poměrně vzdálené.

Čtvrtou kapitolu nazval autor Česká barová scéna a pokusil se v ní popsat nejen nejvýznamnější místa pražského barového života, ale i osvětu na poli míšení nápojů a v neposlední řadě i představit odbornou barmanskou literaturu. Za velice zajímavou pokládám pasáž o snahách českých barmanů o založení vlastní profesní organizace, která měla ambici vstoupit na mezinárodní scénu. Autor zde cituje z fondu Policejního ředitelství s tím, že je tento fond deponován v Archivu hlavního města Prahy, ve skutečnosti se ovšem nachází v Národním archivu. Ohledně prvorepublikové pražské barové scény se nabízí ještě další zajímavý aspekt, na který autor sice ve své práci naráží, ale blíže jej nerozvádí – a sice národnostní. Některé pražské bary měly totiž německé majitele, a proto by bylo zajímavé sledovat, zda tato skutečnost měla pro návštěvníky nějaký význam, a to zejména v národnostně vyhocené atmosféře na sklonku třicátých let. Bary se totiž mohly stát i místem národnostních a politických konfliktů. Swingový hudebník Jiří Traxler tak ve svých pamětech popisuje konflikt kapelníka souboru Blue Music Karla Slavíka s německým majitelem jednoho pražského nočního baru, který v závěru roku 1938 vykázal ze svého podniku jistého návštěvníka pro jeho židovský původ.¹

Pátá kapitola je věnována sociálním aspektům barového prostředí a autor se v ní věnuje nejen společenskému životu v barech, ale i hudbě, která se zde produkovala. V závěru kapitoly se autor zabývá též obrazem baru v umění, přičemž se věnuje především dvěma filmům Martina Friče – *Hej rup* a *Kristian*. Nicméně i zde by stálo za to pramennou základnu poněkud rozšířit a věnovat se obrazu baru v amerických filmech, jež byly v Československu promítány a které podle mého názoru ve vizuální rovině zprostředkovávaly autentickou informaci o tom, jak „pravý“ americký bar vypadá. Bylo by taktéž zajímavé zkoumat, jakým způsobem byly prvorepublikové bary zobrazovány v české kinematografii v pozdějších letech – nelze v této souvislosti nezpomenout na „pikle reakcionářů“ v baru ve Steklého adaptaci *Anny proletářky* (1952). Tentýž režisér pak v roce 1978 natočil snímek obdobně kritický

¹ TRAXLER, Jiří: *Já nic, já muzikant*. Sixty-Eight Publishers 1980, s. 136–137.

k období první republiky, který měl název jednoho pražského prvorepublikového baru dokonce ve svém názvu – *Skandál v Gri-Gri baru*.

Bakalářská práce Tomáše Mozra je doplněna seznamem použitých pramenů a literatury. Práce je celkově po jazykové i stylistické stránce na poměrně vysoké úrovni. Vyzdvihl bych ale obrazové přílohy, které jsou velice zajímavé, a dále především přílohové CD, jež obsahuje citované ukázky z filmů *Hej rup* a *Krisitian*. Celkově práci považuji za zajímavé uvedení do problematiky zkoumání českých barů v období první republiky, jelikož na řadu otázek, jež se nabízejí, prozatím neodpovídá. Doufám tedy, že se autor bude tématu věnovat i nadále a že se některé otázky pokusí zodpovědět.

Domnívám se, že hodnocená práce zcela splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a že autor prokázal svůj přehled ve zkoumané problematice. Práci navrhuji klasifikovat známkou velmi dobře s tím, že je nutné, aby autor při obhajobě vysvětlil chybnou citaci fondu Policejního ředitelství.

PhDr. Petr Koura, Ph.D.